

Teză de abilitare

Dramaturgul în termen german ca persoană de sinteză a teoriei și praxisului teatral

Conf. dr. Visky András

2018

REZUMAT

Teza noastră de abilitare are ca scop să prezinte și, în cadrul oferit de structura tezei, să analizeze relația dintre teoria teatrală și praxisul teatral. Ipoteza noastră este că veriga de legătură dintre cele două activități – una a creatorului obiectului estetic (spectacolul), cealaltă a celui care reflectă asupra diferitelor aspecte ale fenomenului teatral – este dramaturgul în termenul folosit de Gotthold Ephraim Lessing în *Dramaturgia hamburgiană*, revistă fondată de Teatrul Național din Hamburg și publicată între anii 1767 – 1768. Discursul propus de noi își are o relevanță deosebită în spațiul teatral din România în situația în care noțiunea de dramaturg în sensul utilizat de Lessing nu se reflectă în structura instituției teatrale, dramaturgul fiind scriitorul de piese de teatru („dramatiker”), și nu „dramaturgul de scenă”, sintagmă utilizată tot mai des în teatrul contemporan român. Dramaturgia hamburgiană (*Hamburgische Dramaturgie*) pune bazele teoretice, dar și instituționale ale reflectării asupra procesului de creație, păstrându-și în

mare măsură actualitatea teoretică și parctică. Teatrul postdramatic – în care, practic, ne confruntăm cu dispariția textului dramatic ca obiect estetic în sine – a readus în discuție rolul dramaturgului lessingian în tearul contemporan, întreg discursul materializându-se prin publicarea a mai multor abordări teoretice, dar și practice a poziției tot mai relevante a dramaturgului hamburgian ca un creator distinct și bine identificat în complexitatea fenomenului teatral. În acest sens amintim poate cea mai însemnată lucrare colectivă în acest sens, *The Routledge Companion to Dramaturgy*¹, carte ce își propune să reactualizeze noțiunea de dramaturg (adică: dramaturg de scenă), pentru a oferi o perspectivă nouă, atât teoretică, cât și practică a abordării fenomenului teatral contemporan.

Teza este structurată pe trei capitole distincte. În primul capitol analizăm perioada în care, timp de un deceniu, am scris și publicat critică teatrală, evaluând bazele teoretice ale poziției speciale a criticului în actul teatral, el fiind parte integrantă a spectacolului precum orice spectator: care sunt elementele distince ale poziției spectatorului profesionist și avizat? Pentru a răspunde la această întrebare am pornit de la ermeneutica lui Gadamer, punând în valoare noțiunea lui (theórosz), adica „privirea teoreticianului”.

A doua parte a tezei reanalizează și continuă noțiunile fundamentale ale tezei de doctorat, și se concentrează cu precădere asupra adaptării scenice, acesta fiind, credem noi, cea mai importantă activitate distinctă a dramaturgului hamburgian, în situația în care tranziția culturală în teatrul contemporan a devenit un demers cotidian, și care se raportează de fapt în tradiția lessingiană a discursului.

Este important să menționăm faptul că am considerat de o importanță deosebită perspectiva didactică a tezei noastre, mai ales că în ultima vreme secția de Teatrologie a Facultății de Teatru și Film (până în 2018 Facultatea de Teatru și Televiziune) se orientează tot mai mult spre praxisul teatral, apărând noi discipline în palnul de studii, precum Dramaturgia hamburgiană.

A treia parte a tezei noastre construiește un program amplu de cercetare ce privește integrarea teoretică și practică a dramaturgiei de scenă, prin reconsiderarea bazelor teoretice puse de Lessing, dar și alți autori ai teatrului universal. Cea mai aproape de realizare este o carte de tip „handbook”, ce oferă trinerilor specialiști experiența noastră de un sfert de veac ca „dramaturg

¹ London-New York, 2015. La elaborarea acestui handbook, coordonata de Magda Romanska, am participat și noi cu un capitol.

hamburgian”, combinat cu scriitorul pieselor de teatru. Această carte va analiza colaborarea cu mari regizori ai teatrului contemporan, precum Silviu Purcărete, Yolande Snaith, Mihai Măniuțiu, Matthias Langhoff, Robert Woodruff, Karin Coonrod, Yuri Kordonsky, Gabor Tompa, László Bocsárdi și alții. Cercetarea va continua cu elaborarea noțiunii de „dramaturgie de baracă”, propusă de noi pentru un teatru al abordării traumelor istorice specifice spațiului în care trăim. Baraca, ca și loc de detenție, a devenit un obiect arhitectural iconic în a doua parte a secolului al 20-lea, acest spațiu restrâns putând fi modelul unui teatru intim ce confruntă spectatorul cu valorile minime ale umanului. Termenul a început să se integreze în discursul teatrului contemporan², dar necesită, credem noi, o elaborare amplă și bine fundamentată de spectacole teatrale contemporane.

² Vezi: Jozefina Komporaly editor: *András Visky's Barrack Dramaturgy. Memories of the Body*. Intellect Publishers, Bristol-Chicago, 2017.